

ПЕРЕДМОВА

Невід'ємним складником літературного процесу в Україні є література для дітей та юнацтва. У площині дитячого читання вона успішно функціонує й розвивається вкупі з літературою про дітей, дитячою літературою, творами-адаптаціями для дитячого читання, є найбільш пріоритетною для юного читача, що зумовлено її особливою комунікативною роллю й функціональними стратегіями. Як соціокультурний феномен, література для дітей та юнацтва тісно пов'язана зі станом гуманітарних сегментів суспільства (мистецтва, педагогіки, психології, ідеології).

Студіювання літератури для дітей та юнацтва в останні десятиліття свідчить про посилення наукового інтересу до цієї галузі письменства. У 2000–2010-х роках вона стала предметом обговорення на симпозиумах, конференціях, семінарах: «Література для дітей і про дітей: історія, сучасність, перспективи» (Бердянськ, 2008), «Література для дітей та юнацтва як основа для еволюції національної соціокультурної політики України», «Література для дітей та юнацтва в соціокультурному контексті розвитку суспільства» (Львів, 2010), «Література для дітей та юнацтва: інші/інакші, чужі/свої діти» (Львів, 2011), «Література для дітей та юнацтва: стан, тенденції, перспективи» (Івано-Франківськ, 2012), «Література для дітей та юнацтва в сучасному культурно-освітньому просторі: тенденції, проблеми, перспективи» (Рівне, 2013), «Дитяча література у мультикультурному світі» (Миколаїв, 2014). Напрямки їх роботи окреслюють коло концептуальних проблем сучасного науково-критичного «дитячого» дискурсу. Праці науковців, які брали в них активну участь, заповнюють лакуни в теорії та історії літератури для дітей та юнацтва.

Особливу роль у науковому дискурсі літератури для дітей та юнацтва відіграють періодичні видання. Так, з 1968 року в Києві видавався альманах «Весняні обрії», у якому друкувалися статті з історії та теорії дитячої літератури, робилися огляди творів сучасної поезії, прози і драматургії для і про дітей. Анотація нових видань, публікування аналітичних статей з проблем літератури для дітей та юнацтва здійснювалася й на сторінках часопису «Література. Діти. Час», що видавався в Україні в 70–80-ті роки минулого століття.

Завдяки активній діяльності Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва, створеному в 2009 році у Львові, часопис «Література. Діти. Час» відновив свою роботу. Наукові вісники Центру «Література. Діти. Час» стали майданчиком для фахових дискусій літературознавців, критиків, педагогів, що своєю чергою свідчить про посилення інтересу до проблем

дитинства й, зокрема, до художньої концепції дитинства в українському науковому дискурсі.

11–13 вересня 2015 року у Львові відбувся VI Міжнародний симпозіум «Література. Діти. Час». У перший день його роботи було репрезентовано діяльність Всеукраїнського соціокультурного проекту «Вся Україна Читає Дітям». Спільно із Іреною Кожмінською, президентом фундації «Вся Польща Читає Дітям», Уляною Баран, координатором проекту «Вся Україна Читає Дітям» і президентом Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва, Наталею Трохим, координатором проекту «Багатомовне читання», Оленою Адронатій, співкоординатором проекту «Коло книжки», координатором Галиною Малік та співкоординатором проекту «Вся Україна Читає Дітям — Ужгород» Оксаною Панько, Тетяною Качак, координатором проекту «Вся Україна Читає Дітям — Івано-Франківськ», Іриною Мацко, координатором проекту «Вся Україна Читає Дітям — Тернопіль», Аллою Соколовською, координатором проекту «Вся Україна Читає Дітям — Бережани», Євгенією Канчурою, координатором проекту «Вся Україна Читає Дітям — Житомирщина», Віталіною Кизиловою, координатором проекту «Вся Україна Читає Дітям — Луганщина», Оксаною Проселковою, координатором проекту «Вся Україна Читає Дітям — Краматорськ», Валентиною Бочковською, директором Музею книги та друкарства України, учасники симпозіуму здійснили віртуальний тур містами України й мали можливість ознайомитись із досвідом організації дитячих майданчиків, суть яких полягає у сприянні популяризації української книжки для дітей та юнацтва, розширення кола читання творами сучасних українських та зарубіжних дитячих авторів, формування читацьких інтересів дітей і підлітків.

Аудиторія із зацікавленістю слухала Оксану Проселкову, координатора проекту в м. Краматорськ, з ініціативи якої в містах Донбасу відбулися численні зустрічі з письменниками (Іваном Андрусяком, Дзвінкою Матіяш та ін.), творчі проекти «Літні читання», «Зимові читання», учасників яких об'єднала любов до дитини й до дитячої книжки.

Великий інтерес викликала присутність Ірени Кожмінської, президента фундації «Вся Польща Читає Дітям», яка поділилася досвідом польських колег щодо промоції дитячого читання. З п. Іреною експерти Центру з дитячої літератури обмінялися Золотими списками рекомендованої літератури для дітей та юнацтва, обговорили спільні та відмінні тенденції у сучасному літературному процесі в Україні та Польщі.

Наукові дискусії, що зібрали дослідників дитячої літератури з різних міст України — Києва, Львова, Івано-Франківська, Краматорська (Донеччина), Старобільська (Луганщина), Рівного, Бердянська, Ужгорода, Тернополя та ін., — відбувалися упродовж двох наступних днів під час роботи конференції «Література для дітей та юнацтва: історія, теорія, практика».

Спеціальним гостем конференції стала доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії літератури, компаративістики і літературної творчості Київського національного університету імені Тараса Шевченка Людмила Грицик, яка у своєму виступі гідно оцінила ініціативи Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва, акцентувала увагу на важливих наукових здобутках членів цієї організації (захисти докторських, кандидатських дисертацій, написання монографій, підручників тощо), накреслила коло перспективних напрямів дослідження літератури для юного читача. Робота конференції засвідчила активну увагу літературознавців, критиків, соціологів, працівників видавництва до творчості для дітей, зміни концепції дитячої літератури, її характеру, з'яву нових підходів (генологічних, нарративних тощо).

П'ятий випуск збірника «Література. Діти. Час. Вісник Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва» видається за матеріалами роботи наукової конференції «Література для дітей та юнацтва: історія, теорія, практика» (Львів, 2015). У наукових розвідках, репрезентованих у збірнику, літературознавці зачепили важливі проблеми української й зарубіжної літератури для юного читача, що стосувалися, зокрема, її жанрового і стильового виміру, гендерних констант, ментальних особливостей, архетипних сюжетів тощо. Посилений інтерес дослідників викликала фантастична (авторська казка, фентезі), реалістична, психологічна проза новітньої доби, своєрідність індивідуального стилю того чи того дитячого автора, що сприятиме визначенню пріоритетних напрямів розвитку літератури для молодшого читача з урахуванням проблеми інтеграції й диференціації жанрів, чинників, що позначилися на їхній кореляції з попередньою традицією, залежністю від того чи того літературного напрямку, виявленню магістральних векторів і накресленню перспектив розвитку художньої творчості для дітей та юнацтва.

Матеріали п'ятого тому збірника «Література. Діти. Час. Вісник Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва» посилюють теоретичну, науково-методичну базу новітнього літературознавства, зроблять більш зрозумілим бачення літератури для дітей та юнацтва як самодостатнього естетичного феномена, дадуть змогу точніше визначити її місце в історії української й зарубіжної літератури.

Кизилова Віталіна,
доктор філологічних наук, професор
кафедри філологічних дисциплін
Державного закладу «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»
(Україна, м. Старобільськ)